

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 17 april 1907 kl. 3 e. m.

Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 3 i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående befogenhet för riksförsäkringsanstalten att för arbetare, som af anstalten försäkras för olycksfall i arbete, upptaga försäkring jämväl för olycksfall, som inträffa utom arbetet.

I en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 50) af den 15 sistlidne februari har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att arbetsgifvare, som enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 i riksförsäkringsanstalten försäkrade sina arbetare mot olycksfall, så ock arbetare, som genom försäkring i anstalten beredde sig ersättning enligt de i samma lag stadgade grunder för skada till följd af olycksfall i arbete, finge med de inskränkningar beträffande vissa olycksfall och på de villkor i öfrigt, som af riksförsäkringsanstalten kunde bestämmas, i anstalten erhålla försäkring enligt samma grunder jämväl mot olycksfall, som inträffade utom arbetet; samt att kostnaderna för den utvidgning af riksförsäkringsanstaltens och postsparbankens verksamhet, som häraf blefve en följd, finge utgå af de utaf Riksdagen från arbetarförsäkringsfondens intressemedel för bedrivande af riksförsäkringsanstaltens rörelse till anstalten och postsparbanken förslagsvis redan anvisade belopp.

Departementschefen har i detta ärende till ofvanberörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 äger arbetsgifvare, som inbegripes under den i lagen stadgade ansvarsplikt, att genom försäkring i riksförsäkringsan-

stalten eller genom inköp därstädes af lifränta befria sig från honom åliggande ersättningsskyldighet för skada, som drabbar hans arbetare till följd af olycksfall i arbetet. Arbetsgifvare, som sålunda försäkrar sina arbetare, är därjämte berättigad att genom försäkring i samma anstalt betinga arbetarna rätt till sjukhjälp eller lifränta äfven under de första 60 dagarna efter olycksfallet, den så kallade karenstiden, hvarunder ersättning enligt lagen ej tillkommer arbetare. Vidare äger arbetsgifvare, som utöfvar annan verksamhet än i lagen afses, rätt att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sina arbetare ersättning enligt de i lagen stadgade grunder för skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af den verksamhet; och slutligen äger arbetare, ehvad han är stadd i sådant arbete, som i lagen afses, eller ej, att genom försäkring i anstalten bereda sig ersättning enligt grunderna i samma lag för skada till följd af olycksfall i arbete.

Rätt till försäkring i riksförsäkringsanstalten för ersättning under karenstiden tillkom först genom lag den 3 juni 1904, som trädde i kraft den 1 oktober samma år.

Riksförsäkringsanstaltens verksamhet är emellertid inskränkt till de slag af försäkring, som nu af mig omnämnts, och omfattar således icke försäkring för olycksfall *utom* arbetet.

Redan vid behandlingen inom Riksdagen åren 1900 och 1901 af de af Kungl. Maj:t nämnda år framlagda förslagen till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete ifrågasattes, huruvida icke, därest en riksförsäkringsanstalt komme att inrättas, denna lämpligen borde erhålla en mera utsträckt befogenhet i afseende å rätten att meddela försäkring, än sedermera genom lagen af den 5 juli 1901 blef fallet. Det vid 1900 års riksdag för behandlingen af det då föreliggande lagförslaget tillsatta särskilda utskott framhöll, att det dock vid en första början af den ifrågasatta lagstiftningen vore nödigt att iakttaga en viss försiktighet, samt uttalade i sammanhang därmed, att försäkring i riksförsäkringsanstalten för olycksfall utom arbetet för det dåvarande ej borde ifrågakomma.

Sedermera har riksförsäkringsanstalten i den underdåniga skrifvelse af den 30 december 1903, som närmast gaf anledning till förenämnda, genom lagen af den 3 juni 1904 riksförsäkringsanstalten medgifna utvidgade befogenhet i fråga om rätt att upptaga försäkring, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huruvida icke arbetsgifvare och arbetare kunde tillåtas att i anstalten erhålla försäkring jämväl för olycksfall utom arbetet.

Dåvarande chefen för civildepartementet ansåg emellertid försäkring af nyssnämnda beskaften vara helt och hållet främmande för riks-försäkringsanstaltens ändamål och ville därför ej biträda förslaget i denna del.

Frågan om en utvidgning af riks-försäkringsanstaltens verksamhet i sist angifna syfte har därefter under åren 1904, 1905 och 1906 på grund af motioner varit föremål för behandling af Riksdagen.

De vid 1904 och 1905 års riksdagar i ämnet väckta motionerna föranledde icke någon Riksdagens åtgärd; men uti skrifvelse den 24 april 1906 har Riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huruvida samt under hvilka villkor och förutsättningar riks-försäkringsanstalten kunde tilläggas befogenhet att för arbetare, som i anstalten försäkras för olycksfall i arbetet, jämväl upptaga försäkring för olycksfall, som inträffa utom arbetet, äfvensom för Riksdagen fram-lägga det förslag, hvartill detta öfvervägande kunde föranleda.

Till stöd för denna anhållan har Riksdagen anført.

Erfarenheten syntes hafva visat, att riks-försäkringsanstaltens verksamhet äfven med den utsträckta befogenheten att meddela försäkring med rätt till ersättning jämväl under karenstiden icke erhållit den omfattning, som med anstaltens inrättande afsetts. Den obenägenhet, som synbarligen ännu förefunnes hos flertalet arbetsgifvare, hvilka genom förutnämnda lag ålagts ersättningsskyldighet, att öfverflytta denna risk på riks-försäkringsanstalten, syntes i främsta rummet bero på den omständigheten, att riks-försäkringsanstalten vore förhindrad att bevilja försäkring jämväl för skada utom arbetet. Genom att undanröja detta hinder och tillerkänna riks-försäkringsanstalten befogenhet att meddela dylik försäkring skulle enligt Riksdagens förmenande riks-försäkringsanstaltens verksamhet blifva så ordnad, att anstalten kunde med fördel af arbetsgifvare i allmänhet anlitas.

Mot en sådan utvidgning hade i hufvudsak anmärkts, att riks-försäkringsanstaltens verksamhet därigenom skulle föras för långt utom det med anstalten afsedda ändamålet, nämligen att öfvertaga arbetsgifvares i lagen stadgade ansvarsplikt. Om än denna invändning i någon mån kunde anses hafva fog för sig, syntes densamma dock ej böra tillmätas någon afgörande betydelse för frågan, då praktiska skäl talade för den föreslagna utvidgningen af anstaltens verksamhet, och ville Riksdagen i sammanhang härmed erinra, att redan förut brutits mot berörda princip, såväl då vid lagens antagande riks-försäkringsanstalten medgifvits rätt att upptaga försäkring af arbetsgifvare, som icke vore underkastade ifrågavarande ansvarsplikt, äfvensom af arbetare, oafsedt om de vore stadda i sådant arbete, som i lagen afsåges, eller ej, som ock då anstal-

ten år 1904 tillerkänts befogenhet att meddela försäkring för skada jämväl under karenstiden.

Det syntes kunna antagas, att, därest riksförsäkringsanstalten tillerkändes rätt att meddela försäkring jämväl för olycksfall utom arbetet, detta komme i de fall, i hvilka sådan försäkring tagits, att medföra en afsevärd lättnad vid regleringen af inträffade skador, då i dessa fall en eljest ofta tidsödande och besvärlig undersökning af de omständigheter, under hvilka olycksfallet skett, blefve obehöflig. Likaså borde den större anslutningen till riksförsäkringsanstalten, som genom den föreslagna utvidgningen af dess verksamhet syntes vara att vänta, otvifvelaktigt komma att utöfva en för samtliga försäkringstagare fördelaktig inverkan med afseende å premiesättningen. Ej mindre å arbetarnas sida än äfven hos arbetsgifvarna själfva syntes också önskan förefinnas om en utsträckt rätt för riksförsäkringsanstalten att meddela försäkring jämväl för olycksfall utom arbetet. Då vidare, efter hvad förhållandena gäfvade vid handen, en dylik utvidgning af anstaltens verksamhet icke syntes behöfva föranleda någon ökning af det för anstaltens förvaltning beviljade anslaget, hade Riksdagen funnit betänkligheter ej böra möta mot den föreslagna förändringens genomförande.

Tillika har Riksdagen i sin berörda skrifvelse framhållit nödvändigheten af, att vissa begränsningar gjordes i fråga om beskaffenheten af den skada, som skulle ersättas vid olycksfall utom arbetet, så att ersättning icke utginge t. ex. för skada, som uppkommit under vågsamma, med särskild fara förenade företag eller genom öfverträdelse af allmänna förordningar eller då den försäkrade befunnit sig i berusadt tillstånd, och ej heller för annan skada, för hvilken en försäkringsanstalt icke lämpligen borde lämna ersättning. Enligt Riksdagens mening borde vid bestämmandet af dessa skador de villkor, som de enskilda försäkringsanstalterna brukade inrycka i aftalen angående försäkring mot olycksfall utom arbetet, lämpligen kunna tjäna till ledning.

Till följd af nådig remiss har riksförsäkringsanstalten öfver Riksdagens ifrågavarande skrifvelse afgifvit underdånigt utlåtande den 18 oktober 1906 och därvid anfört följande.

Såsom i Riksdagens skrifvelse erinrats, hade syftet med riksförsäkringsanstaltens inrättande varit, att på anstalten skulle kunna öfverflyttas den ersättningsskyldighet, som lagen pålade arbetsgifvare för skada till följd af olycksfall, som härflöte från utöfningen af arbetsgifvarens yrke.

Till riksförsäkringsanstaltens kännedom hade kommit, att arbetsgifvare i flera fall icke funnit sig böra på riksförsäkringsanstalten öfver-

flytta sin ifrågavarande ersättningsskyldighet genom försäkring i anstalten, enär arbetarna uppställt fordran att samtidigt erhålla försäkring, berättigande till ersättning vid skada till följd af olycksfall jämväl utom arbetet. Riksförsäkringsanstalten ansåge därför skäl föreligga att — tills vidare och intill dess frågorna om ålderdoms- och invaliditetsförsäkring blifvit lösta eller frågan om arbetsgifvares ersättningsskyldighet vid skada till följd af olycksfall i arbete ordnats på annat sätt, än nu vore förhållandet, t. ex. genom obligatorisk försäkring — anstalten medgafves befogenhet att äfven meddela försäkring, berättigande till ersättning vid skada till följd af olycksfall, som inträffade vid andra tillfällen än dem, som afsåges i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901.

Det skulle kunna ifrågasättas, anför vidare riksförsäkringsanstalten, huruvida allenast de arbetsgifvare, som vore ersättningsskyldiga enligt berörda lag, borde lämnas tillfälle att erhålla försäkring i riksförsäkringsanstalten för sina arbetare med rätt till ersättning jämväl vid olycksfall utom arbetet. Då emellertid i sådant fall en pröfning skulle äga rum i afseende å arbetsgifvares ersättningsskyldighet, innan försäkring beviljades, och en sådan pröfning af flera skäl måste anses olämplig, syntes samtliga arbetsgifvare, som enligt lagen af den 5 juli 1901 ägde rätt att erhålla försäkring i riksförsäkringsanstalten, böra berättigas att få sina arbetare försäkrade med den vidsträcktare rätten till ersättning.

Däremot ansåge riksförsäkringsanstalten intet skäl föreligga att medgifva inköp i riksförsäkringsanstalten af lifränta i anledning af skada till följd af olycksfall, som skett under andra omständigheter än dem, som afsåges i lagen; och försäkring med den vidgade rätten till ersättning borde icke få förekomma i andra fall, än då arbetsgifvaren genom försäkring i riksförsäkringsanstalten ville tillförsäkra sina arbetare ersättning, motsvarande hela den ersättningsskyldighet, som ålåge arbetsgifvare enligt oftanämnda lag.

Det anförda skälet för ifrågavarande utsträckning af försäkringsrätten syntes ej heller föranleda, att arbetare, som erhöle försäkring på grund af bestämmelsen i 24 § af berörda lag, berättigades till ersättning utöfver hvad i lagen angäfvos.

Med afseende å de begränsningar, som borde göras i fråga om beskaffenheten af den skada, som skulle ersättas vid olycksfall utom arbetet, har riksförsäkringsanstalten meddelat följande:

»De enskilda svenska olycksfallsförsäkringsanstalterna hafva i förevarande afseende ungefär enahanda bestämmelser i sina försäkringsvillkor.

Sedan först angifvits, att med olycksfall förstås 'hvarje sådan kroppsskada, som medför döden eller nedsättning af den skadades arbetsförmåga och som visas vara uppkommen af yttre våldsamt orsak samt hafva ofrivilligt och utan grof vårdslöshet å den skadades sida träffat denne å en frisk och färdig kroppsdels', stipuleras sålunda, att försäkringen icke sträcker sig till olycksfall, som förorsakas:

genom jordbävning, krig, uppror, upplopp, duell eller slagsmål;

genom deltagande i kapplöpningar eller andra täflingar, parforcejakter, luftballongsfärder, farliga kroppsöfningar, färder i kanot, lustfärder i segelbåt eller med särskild fara förenade vågsamma företag; eller

genom att handla i strid mot de till livvets och hälsans skydd gällande lagar eller mot offentliga eller enskilda varningar och säkerhetsföreskrifter.

Försäkringen gäller ej heller olycksfall, som inträffar, då den försäkrade icke är fullt nykter eller eljest ej är vid fullt normal sinnesbeskaffenhet.

Härjämte föreskrifva ifrågavarande villkor, att såsom olycksfall, berättigande till ersättning, icke anses anfall eller följder af slag, kramp, svindel eller vanmakt och ej heller följder af operation, såvida ej denna nödvändiggjorts genom ett i försäkringen inbegripet olycksfall.

Försäkringen gäller vidare icke 'för blind, döf eller i hög grad närsynt eller för lomhörd, lam, epileptisk, sinnesrubbad, på bruk af morfin eller andra bedöfvande medel begifven, med delirium eller annan svår sjukdom, lyte eller svindel behäftad person, eller för sådan, som redan en gång träffats af slag, eller för den, som ej uppnått 12 eller som öfverskridit 65 års ålder, vare sig att åkomman eller sist nämnda ålder inträdt före eller efter försäkringens tagande'.

Om försäkrad person under försäkringstiden begifver sig på resa utom Sveriges, Norges och Danmarks gränser, upphör beträffande honom ansvaret i följd af försäkringen.»

Det vore sålunda, säger vidare riks-försäkringsanstalten, ganska väsentliga inskränkningar, som gjordes i rätten till ersättning i anledning af försäkringen.

Dock brukade, enligt hvad riks-försäkringsanstalten inhämtat, undantag från vissa af inskränkningarna medgifvas mot premieförhöjning.

Riks-försäkringsanstalten har framhållit, att vid försäkring i riks-försäkringsanstalten med rätt till ersättning vid andra tillfällen än som afsåges i lagen den 5 juli 1901, torde böra i hufvudsak stadgas sådana inskränkningar, som enligt hvad ofvan nämnts innehölles i de enskilda försäkringsanstalternas försäkringsvillkor. Åt riks-försäkringsanstalten

syntes dock böra öfverlåtas att bestämma dessa inskränkningar, då dessa borde lämpas efter växlande förhållanden, och då undantag borde kunna medgifvas dels från vissa af dem, i händelse förhöjd premie erlades, dels jämväl eljest t. ex. beträffande vissa slag af täflingar, hvilka kunde anses jämförelsevis ofarliga och hvilka hade ett mera allmännyttigt ändamål.

Vidkommande de förvaltningskostnader, som komme att orsakas särskildt af ifrågavarande försäkring, har riksförsäkringsanstalten uttalat, att det naturligen vore det riktigaste, att försäkringstagarna gäldade dessa. Emellertid syntes dessa kostnader blifva tämligen obetydliga; och då vidare en rättvis uppdelning af förvaltningskostnaderna svårligen låte sig göra, syntes lämpligen staten böra draga jämväl denna del af förvaltningskostnaderna.

Vanskligt vore att söka angifva något belopp, hvartill de förvaltningskostnader, som orsakades *enbart* af förevarande försäkring, kunde komma att belöpa sig. Detta vore till väsentlig del beroende af det antal arbetare, för hvilka försäkring toges. Då det vore att antaga, att ett betydande antal arbetsgifvare komme att begagna sig af riksförsäkringsanstalten, så snart den erhållit befogenhet att meddela försäkring med rätt till ersättning vid olycksfall utom arbetet, syntes det riksförsäkringsanstalten, att man borde lägga till grund för beräkningen af förvaltningskostnaderna ett rätt afsevärdt antal arbetare, som utöfver de nu försäkrade inom kort tid tillkomme. Under förutsättning att t. ex. 50,000 arbetare försäkrades med rätt till ersättning vid skada till följd af olycksfall utom arbetet och att premien för försäkringen sattes till 50 öre för hvarje årsarbetare, skulle arfvodet till ortsombuden för de 50,000 arbetarnas försäkring efter sex procent af premiebeloppet uppgå till 1,500 kronor. Kostnaden för läkarbetyg, trycksaker och ersättning till extra biträden m. m. borde beräknas till minst samma belopp; och skulle sålunda den sammanlagda kostnaden uppgå till omkring 3,000 kronor.

Riksförsäkringsanstaltens stat för år 1906 upptog 106,000 kronor, hvaraf för samma år ej torde åtgå större belopp än omkring 85,000 kronor.

Ökades de försäkrade arbetarnas antal utöfver det nuvarande med 50,000, för hvilka toges försäkring enligt lagen den 5 juli 1901 och eventuellt försäkring med rätt till ersättning under karenstiden, uppstode en ökad kostnad för ersättning till ortsombuden, för läkarbetyg, för extra biträden samt för trycksaker m. m. Ökningen syntes kunna beräknas till omkring 75 öre för arbetare. Med inräkning af ofvan be-

rörda 3,000 kronor och tilläggande af de 85,000 kronor, hvartill förvaltningskostnaderna för år 1906 beräknades uppgå, skulle hela den summa, som under angifna förutsättningar erfordrades till bestridande af riks försäkringsanstaltens årliga förvaltningskostnader, belöpa sig till omkring 125,500 kronor. Det borde emellertid fasthållas, att den väsentligaste delen af ökningen utaf förvaltningskostnaderna icke på annat sätt hade sin orsak i den ifrågasatta utvidgningen af riks försäkringsanstaltens försäkringsverksamhet, än att denna utvidgning antoges tillföra riks försäkringsanstalten ett större antal försäkringar från arbetsgifvare, hvilka hittills ansett sig icke kunna begagna sig af den rätt till försäkring i riks försäkringsanstalten, som de redan nu hade.

I händelse de förvaltningskostnader, som förorsakades direkt af den föreslagna utvidgningen af riks försäkringsanstaltens försäkringsverksamhet, finge ersättas af de medel, som till bestridande af anstaltens öfriga förvaltningskostnader vore bestämda, syntes för närvarande i samband med förevarande fråga icke behöfva göras någon framställning om beviljande af särskildt belopp till förstberörda förvaltningskostnaders gäldande. Utvidgningen kunde nämligen icke antagas genomförd tidigare än under senare hälften af år 1907; och verkningarna af densamma syntes icke komma att visa sig förrän någon tid därefter.

Beträffande sättet för genomförande af utvidgningen syntes det riks försäkringsanstalten vara mindre lämpligt att införa densamma genom ändring af lagen den 5 juli 1901, då denna lag afsåge att reglera arbetsgifvares ersättningsskyldighet vid skada till följd af olycksfall i arbete.

På grund af hvad riks försäkringsanstalten sålunda anført, har riks försäkringsanstalten i underdånighet hemställt, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva, att arbetsgifvare, som på grund af bestämmelserna i 10 § eller 23 § af lagen den 5 juli 1901 erhöle försäkring i riks försäkringsanstalten för sina arbetare med rätt till ersättning jämlikt bestämmelserna i 4 § af förutnämnda lag, finge i riks försäkringsanstalten med de inskränkningar och på de villkor i öfrigt, som af anstalten bestämdes, försäkra samma arbetare med rätt till ersättning enligt sistnämnda lagrum jämväl vid skada till följd af olycksfall, som inträffat under andra omständigheter än dem, som afsåges i lagen den 5 juli 1901; samt att de särskilda förvaltningskostnader, som af den sålunda föreslagna utvidgningen af riks försäkringsanstaltens försäkringsverksamhet föranledas, finge utgå af det till bestridande af riks försäkringsanstaltens öfriga förvaltningskostnader anvisade förslagsanslag.

Jag vill icke förneka, att de betänkligheter af principiell natur, som af chefen för civildepartementet år 1904 uttalades mot den nu ifrågasatta utvidgningen af riksförsäkringsanstaltens verksamhet, äga sin giltighet, men å andra sidan synas mig praktiska skäl öfvervägande tala för den föreslagna åtgärden.

Departements-
chefens
yttrande.

Visserligen har, sedan riksförsäkringsanstalten genom lagen den 3 juni 1904 tillerkändes rätt att mottaga försäkring med rätt till ersättning under karenstiden, antalet där tagna försäkringar väsentligen ökats. Under det att det provisionellt beräknade antalet försäkrade arbetare, som år 1903 uppgick till 32,091, år 1904 sjönk till 30,822, utgjorde sålunda år 1905 antalet 48,078, och har motsvarande siffra för år 1906 stigit till 54,000. Denna stegring har uppenbarligen varit en direkt följd af 1904 års lagändring. Men trots detta ökade anlitande af riksförsäkringsanstalten, lärer man nödgas vidgå, att anstalten ej vunnit den anslutning, man vid dess inrättande väntat, särskildt om man tager i betraktande, att enligt beräkning omkring 300,000 arbetare äro sysselsatta endast i de ersättningspliktiga yrkena. Anledningen till denna jämförelsevis ringa anslutning är tydligen, såsom Riksdagen påpekar, att söka i den omständigheten att möjlighet ej är beredd att i anstalten taga försäkring mot följderna af olycksfall utom arbetet. Det är emellertid, synes mig, allt skäl att söka gifva stöd åt den af arbetsgifvare visade benägenhet att försäkra sina arbetare jämväl mot dylika olycksfall. Detta sker naturligen bäst genom att gifva riksförsäkringsanstalten rätt att meddela försäkring af sådant slag. Ty, därest anstaltens förvaltningskostnader, såsom jag ämnar föreslå, jämväl i hvad kan belöpa å förevarande slag af försäkring, komma att bestridas af statsmedel, och då anstaltens verksamhet för öfrigt icke är afsedd att medföra någon vinst, måste gifvetvis dess premier komma att ställa sig billigare än enskilda företags. Riksförsäkringsanstalten har, såsom nämnt, beräknat tilläggspremien för försäkring mot olycksfall utom arbetet till 50 öre för arbetare, oafsedt hvilken yrkesgren han tillhör. De enskilda anstalternas försäkringsvillkor torde vara tämligen varierande, och någon större kännedom om deras tariffer är gifvetvis svår att erhålla. Att döma af upplysningar, som jag erhållit rörande enskilda anstalters premier i ett par särskilda fall, synes mig emellertid, som skulle skillnaden mellan riksförsäkringsanstaltens och enskilda bolags premier blifva rätt afsevärd, äfven om jag tager i betraktande, att konkurrens från riksförsäkringsanstaltens sida torde komma att medföra en sänkning af de premier, som beräknas af enskilda anstalter.

På dessa och de af Riksdagen i öfrigt anförda grunder tvekar jag

ej att tillstyrka en utvidgning af riks försäkringsanstaltens verksamhet i den af Riksdagen angifna riktning.

Vidkommande då till en början omfattningen af den ifrågasatta rätten till försäkring i riks försäkringsanstalten mot olycksfall utom arbetet torde det vara klart, att sådan försäkring ej bör få meddelas annat än i sammanhang med eller vid sidan af annan försäkring, som enligt lagen af den 5 juli 1901 af riks försäkringsanstalten lämnas eller redan lämnats.

På sätt riks försäkringsanstalten föreslagit och med hänsyn till de af anstalten anförda skäl torde den ifrågasatta försäkringen böra få meddelas åt samtliga arbetsgifvare, hvilka enligt berörda lag äro berättigade att i riks försäkringsanstalten taga försäkring.

Hvad därefter angår frågan om rätt äfven för arbetare att i riks försäkringsanstalten försäkra sig mot olycksfall utom arbetet, har, såsom ofvan angifvits, riks försäkringsanstalten i sitt senast afgifna utlåtande af den 18 oktober 1906, i motsats till anstaltens i skrifvelsen den 30 december 1903 uttalade åsikt, ansett sådan rätt ej böra ifrågakomma.

Enligt 24 § i lagen äger emellertid, på sätt förut nämnts, arbetare, ehvad han är stadd i sådant arbete, som i lagen afses, eller ej, genom försäkring i riks försäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de i lagen stadgade grunder för skada till följd af olycksfall i arbetet.

Arbetsgifvare och arbetare blefvo sålunda likställda med afseende å rätten att i riks försäkringsanstalten erhålla försäkring. Då sedermera genom lag den 3 juni 1904 riks försäkringsanstalten tillerkändes rätt att upptaga försäkring med rätt till ersättning under karenstiden, afsågs därmed, såsom ock vid behandlingen af förslaget till sistnämnda lag uttryckligen angafs, att jämväl arbetare skulle vara berättigad att taga sådan försäkring. Denna princip om likabehandlingen af försäkringar, utan hänsyn därtill om arbetsgifvare eller arbetare är försäkringssökande, synes mig lämpligen böra uppehållas äfven i fråga om försäkringar för olycksfall utom arbetet. Enligt hvad jag inhämtat, förekommer det ej sällan, att arbetare, som af sina arbetsgifvare försäkrats i riks försäkringsanstalten, där taga försäkring (s. k. dubbelförsäkringar) för att vid inträffande olycksfall erhålla högre ersättning än som kan tillkomma dem på grund af den af arbetsgifvaren tagna försäkringen. Därest arbetares försäkringar ej finge afse annat än olycksfall i arbetet, blefve sålunda den af Riksdagen i dess skrifvelse omförmälda, vid regleringen af inträffande skador nu inom riks försäkringsanstalten nödvändiga undersökningen, huruvida visst olycksfall inträffat i eller utom arbetet, fortfarande ofta nog oundviklig.

Arbetare, som enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete i riksförsäkringsanstalten försäkra sig, synas därför böra tillerkännas rätt att där taga försäkring jämväl för olycksfall, som inträffa utom arbetet.

Enligt 10 § i 1901 års lag kan försäkring i riksförsäkringsanstalten tagas antingen till fulla beloppet af den ersättning, som ersättningspliktig arbetsgifvare är skyldig att utgifva, eller ock till allenast någon del däraf. Riksförsäkringsanstalten har i sitt utlåtande hemställt, att försäkring för olycksfall utom arbetet icke skulle få tagas, med mindre försäkringen för olycksfall i arbetet afser hela den ersättning, som enligt lagen tillkommer arbetaren. Då riksförsäkringsanstalten medgafs rätt att medgifva försäkring beträffande karenstiden, ifrågasattes emellertid icke, att detta skulle göras beroende af ett dylikt villkor. Några skäl att i här föreliggande fall meddela mera inskränkande bestämmelser synas mig icke heller förefinnas, utan anser jag fastmera önskligt, att föreskrifterna blifva såvidt möjligt likformiga.

Däremot delar jag riksförsäkringsanstaltens åsikt, att medgifvande ej bör lämnas att inköpa lifränta åt arbetare, som skadats utom arbetet, då detta synes ligga alltför aflägsset från riksförsäkringsanstaltens egentliga ändamål.

Att, på sätt riksförsäkringsanstalten föreslagit, öfverlåta åt anstalten att, i anslutning till hvad ofvan i sådant hänseende angifvits, bestämma i hvilka särskilda fall skador utom arbetet ej böra medföra ersättningsrätt på grund af försäkring, torde ej möta betänkligheter.

Den nu ifrågasatta åtgärden torde, såsom ock riksförsäkringsanstalten hemställt, lämpligen böra begränsas därhän, att försäkring mot olycksfall utom arbetet icke må medföra rätt till högre ersättning än som afses i 4 § af 1901 års lag.

Med afseende å kostnaden för den ifrågasatta utvidgningen af riksförsäkringsanstaltens verksamhet har riksförsäkringsanstalten i sitt ofvauerörda underdåniga utlåtande af den 18 oktober 1906 beräknat, att, om försäkringar för olycksfall utom arbetet i riksförsäkringsanstalten toges för 50,000 arbetare, enbart dessa försäkringar komme att föranleda en ökning af arfvoden beträffande anstaltens ordsombud med 1,500 kronor och i fråga om kostnaden för läkarbetyg, trycksaker och ersättning för extra biträden m. m. med minst samma belopp. Att närmare bestämma dessa belopp torde icke låta sig göra redan på den grund, att tillförlitligt statistiskt material icke förefinnes för bedömning af olycksfallsfrekvensen utom arbetet samt hvad därmed står i sammanhang. Så mycket torde dock kunna sägas, att de förvaltningskostnader,

som komma att belöpa ensamt å förevarande försäkringar, blifva förhållandevis ganska ringa. Under det att, enligt hvad riks-försäkringsanstalten beräknat, försäkringar i riks-försäkringsanstalten för olycksfall i arbetet af ytterligare 50,000 arbetare, utöfver de nu redan försäkrade, skulle föranleda en ökning af anstaltens förvaltningskostnader med ungefär 75 öre för arbetare, skulle, därest för nämnda antal arbetare försäkring erhöles jämväl för olycksfall utom arbetet, kostnaden härför komma att belöpa sig endast till 6 öre för arbetare.

Med hänsyn härtill och då en rättvis uppdelning af riks-försäkringsanstaltens förvaltningskostnader å försäkringar i och utom arbetet knappast torde låta sig göra, lära betänkligheter icke böra möta mot att nu ifrågavarande förvaltningskostnader bestridas af samma medel som anstaltens förvaltningskostnader i allmänhet.

Af Riksdagen har anvisats att från och med år 1905 af arbetarförsäkringsfondens intressemedel årligen utgå till bestridande af aflöningar till riks-försäkringsanstaltens tjänstemän och betjänte samt expenser vid densamma förslagsvis 74,200 kronor och för bestridande af kostnaden för ortsombuden förslagsvis 31,000 kronor. Enligt hvad jag inhämtat, har under år 1906 af anslaget å 74,200 kronor tagits i anspråk 65,720 kronor 15 öre och af nämnda anvisade 31,000 kronor 17,411 kronor 58 öre.

Då nu icke ens tillnärmelsevis synes kunna beräknas, vare sig i hvilken omfattning arbetsgifvare och arbetare komma att begagna sig af ifrågavarande rätt att erhålla försäkring för olycksfall utom arbetet, eller i hvad mån anstaltens försäkringsverksamhet och därmed dess förvaltningskostnader i allmänhet till följd af nämnda rätt eller af andra skäl komma att ökas, synes mig någon höjning af berörda anslag för närvarande icke böra ifrågasättas.

Beträffande kostnaden för postsparbankens bestyr med ifrågavarande försäkringsgöromål, torde äfven sistnämnda kostnad böra utgå af arbetarförsäkringsfondens intressemedel. Densamma torde dock blifva ganska obetydlig och, enligt hvad jag inhämtat, icke påkalla höjning af det belopp — förslagsvis 20,000 kronor, hvaraf för år 1906 tagits i anspråk endast 11,082 kronor — som af Riksdagen anvisats att från och med år 1903 årligen utgå af nämnda intressemedel till ersättning åt postsparbanken för uppbörderna af försäkringsafgifter och utbetalningarna af ersättningsbelopp.

I likhet med riks-försäkringsanstalten och på af anstalten anfördt skäl finner jag nu föreslagna utvidgning af anstaltens verksamhet böra genomföras, utan att någon bestämmelse därom upptages i lagen den

5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.»

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må af
Riksdagen bifallas.

Stockholm den 15 april 1907.

På det sammansatta utskottets vägnar:

T. ZETTERSTRAND.